

3. Ünite

İslam ve İbadet

İbadet Nedir?

İbadet Allah'ı (c.c.) tanımanın ve O'na iman etmenin tabii bir neticesidir. **İbadet** kelime olarak boyun eğmek, itaat etmek, saygı duymak, kulluk etmek, tapınmak gibi anlamlara gelir. Dinî bir kavram olarak ibadet; müminin Allah'ın (c.c.) rızasını kazanmak için kulluk görevini yerine getirmesi, emirlerine uyması ve yasaklarından kaçınmasıdır. İnsan Allah'a (c.c.) karşı sevgi, saygı ve itaatini en güzel şekilde ibadetle gösterir.

Özel Anlamda İbadet Nedir?

Namaz, oruç, zekât, hac gibi Allah'ın (c.c.) farz kıldığı, belli kurallara göre yapılan ibadetler kastedilir. Bunlar Kur'an'da kesin olarak yapılması emredilen ve Hz. Muhammed (s.a.v.) tarafından nasıl yapılacağı öğretilmiş günlük, haftalık, yıllık ibadetlerdir. Bu ibadetlerin belirli vakitleri ve uygulama şekilleri bulunmaktadır. Farz ve vacip olarak nitelendirilen zorunlu ibadetlerin dışında nafil ibadetler de vardır. Nafil ibadetler bir mümin için hayatı ve kulluğu güzelleştiren amellerdir. Teheccüd, kuşluk gibi namazlar, Ramazan ayı dışında tutulan oruçlar nafil ibadetlere örnek olarak verilebilir.

Genel Anlamda İbadet Nedir? Örnekler veriniz.

İnsanın Allah'a (c.c.) karşı duyduğu sevgi ve saygının neticesi olarak O'nun rızasına uygun davranması da **genel anlamda ibadet** olarak kabul edilir. İslam'a göre Allah'ın (c.c.) rızasını kazanma niyetiyle yapılan her güzel iş ve davranış **salih amel** olarak nitelendirilir ve **ibadet** sayılır.

Allah'ın (c.c.) hoşnutluğunu kazanmak amacıyla kişinin anne babasına iyi davranması, büyüklere saygılı olması, öğrendiği faydalı bilgileri arkadaşlarıyla paylaşması, güler yüzlü olması, yaşadığı yeri temiz tutması gibi davranışlar da ibadet değeri taşımaktadır. Aynı zamanda Allah'ın (c.c.) yasakladığı yalan, gıybet, iftira, haksızlık, içki, kumar ve zina gibi kötülüklerden sakınmak da **ibadet kapsamına** girer.

Genel anlamda ibadetlerle ilgili bir hadis yazınız.

Hz. Peygamber (s.a.v.) **“Vücuttaki bütün eklemler için her gün sadaka vermek gerekir. Bineğine binmek isteyen kişiye yardım etmek veya eşyasını bineğine yüklemek sadakadır.**

Güzel söz sadakadır. Namaza giderken atılan her adım sadakadır. Yol göstermek sadakadır.” buyurarak **bu güzel amellerin her birini ibadet olarak** nitelendirmiştir.

[Abid, Mabud Mabed kelimelerinin anlamlarını yazınız.](#)

Abid: Kulluk ve ibadet eden, Allah'ın emirlerini içtenlikle yerine getiren; mabud:Kendisine ibadet edilmeye layık varlık, ilah, rab; Mabed:ibadet edilen yer, ibadethane, tapınak

[Özel anlamdaki ibadetlerin insan üzerindeki etkilerini anlatınız.](#)

İbadetler insan iradesini kuvvetlendiren ve insanı ahlaki sorumluluklar konusunda daha duyarlı olmaya hazırlayan uygulamalardır. Namaz insanı kibir ve kötülükten alıkoyar; oruç bir sabır eğitimidir; zekat insandaki mal hırsını terbiye eder, toplumsal dayanışmayı artırır; Hacc zorluklarla mücadeleyi ve kardeşlik bilincini öğretir.

[Günahlar ve insanın eylemleri hususunda bir hadis yazınız.](#)

“Kul bir hata işlerse kalbine siyah bir nokta konulur. Şayet o, günahtan vazgeçer, bağışlanma diler, tevbe edip Allah'a dönerse kalbi arınır. Eğer bunları yapmaz, günah ve hataya geri dönerse siyah nokta artırılır ve neticede bütün kalbini kaplar. Allah'ın, ‘Yaptıkları yüzünden kalpleri pas tutmuştur.’ diye anlattığı pas işte budur.” (Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân, 83.)

Efal-i Mükellefin ve Mükellef

[Mükellef kime denir?](#)

Akıllı ve ergenlik çağına ulaşmış her mümini farz ibadetleri yapmakla sorumlu tutmuştur. Dinin emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından kaçınmakla sorumlu tutulan kimseye **mükellef** denir. Kişinin ibadetle mükellef olması, ibadete güç yetirebilmesine bağlıdır. İslam hiç kimseyi gücünün yetmediği ibadetlerle sorumlu tutmamıştır.

[Ef'al-i Mükellefin nedir?](#)

Ef'al-i mükellefin, sözlükte “mükelleflerin fiilleri” anlamına gelir. Terim olarak da dinen yükümlü sayılan insanların davranışları ve bunlarla ilgili hükümler anlamındadır. Akıllı ve ergenlik çağına gelmiş her Müslüman yaptıklarından sorumludur. Bu sorumluluk bazı davranışları yapmayı, bazılarını da yapmamayı gerektirir.

Farz, vacip, sünnet, mendup kavramlarıyla İslam'ın yapılmasını istediği davranışlar,

Haram ve Mekruh; Yapılmaması istenen davranışlar,

Mubah kavramı da insanın yapıp yapmamakta serbest olduğu davranışlar için kullanılır.

Farz: belirlenmiş, kesinleştirilmiş şey, pay, nasip gibi anlamlara gelir. Terim olarak ise dinin mükelleften yapılmasını kesin ve bağlayıcı şekilde istediği iş ve davranışlar anlamındadır.

Farzın kısımları

Farz-ı Ayn: Bütün Müslümanların yapmakla mükellef olduğu farzlar;

Farz-ı Kifaye: Bazı Müslümanlar yaptığında diğerlerinin üzerinden düşen farzlar

Vacip: Yapılması gerekli ve zorunlu olan şey demektir. Farz seviyesinde olmamakla birlikte Hanefi mezhebine göre yapılması zorunludur. Vitir ve bayram namazları böyledir.

Sünnet: Hz. Peygamber'in yaptığı, tavsiye ettiği ibadetler ve davranışlar sünnet olarak adlandırılır. İbadetlerde sürekli yaptıklarına sünneti müekke, bazen terk ettiklerine de sünneti gayr-i müekke denir. Öğle namazının sünnetleri, sabah namazının sünneti, akşam namazının sünneti ve yatsı namazının son sünneti sünnet-i müekke, ikindi namazının sünneti ile yatsının ilk sünneti sünnet-i gayri müekkededir.

Mendup: istenen arzulan, kendisine çağrılan şey demektir. Dinen yapılması kesin ve bağlayıcı olmaksızın istenen ve terk edilmesi kınanmayan davranışlardır.

Mubah: Serbest bırakılan şey demektir. Mükellef yapsa da yapmasa da günah ya da sevap doğurmayan davranışlardır. İslam'da asıl olan ibahadır ifadesi hakkında hüküm bulunmayan şeylerin yapılmasının serbest olmasını ifade eder. Buna helal ve caiz de denir.

Haram: Kur'an'da kesin olarak yasaklanmış şeylere haram denir. Domuz eti yemek, içki içmek haram kılınmıştır. Peygamber efendimizin haram kılma yetkisi konusu mezhepler arasında tartışılmıştır.

Mekruh; İslam'a göre haram olmadığı halde istenmeyen, hoş görülme söz ve davranışlardır. Mekruhtaki yasaklık haramdaki kadar kesin ve bağlayıcı delillere dayanmaz. Ancak bu durum, mekruhun işlenebileceği anlamına da gelmez.

İkinci namazından sonra, güneşin batmasından az önce nafil namaz kılmak, soğan, sarımsak yiyerek camiye gitmek, abdest alırken suyu israf etmek gibi fiiller mekruhtur.

[İbadetlerde temel ilkeler nelerdir?](#)

Kur'an'a ve Sünnete uygunluk: Özel anlamdaki ibadetlerin tamamı Kur'an'da emredilmiş, peygamber efendimiz tarafından tarif edilmiştir. Emredilene ve tarif edilene, emredildiği ve tarif edildiği şekilde uymak icap eder. Bugün biz kendi başımıza bir ibadet icat edemeyiz.

Mesela bir yere Kabe benzeri bir yapı kondurup artık burada hac edilecek demek sünnete aykırılığı ifade eder. Böyle bir ibadet makbul olmaz.

Niyet: İbadetlerde niyet önemlidir. Hangi ibadete niyet edeceksek onu ismen zikrederiz. “Niyet ettim Allah rızası için öğlenin farzına” ifadesi böyledir. Niyetteki Allah rızası sahici olmalıdır.

İhlas: İbadetler başka bir gaye için değil Allah rızası için yapılır. İçten gelerek yapılmayan ibadetlerin mükelleflere tam bir faydasının olduğunu söylemek zordur.

Bid’at nedir?

İbadetlerde yenilik yapmak, mevcut ibadet şekillerinde artırma ya da eksiltme yapmak anlamına gelir. Hz. Peygamberin tavsiye etmediği bir namazı bir şekilde isimlendirip bütün cemaate kıldırarak bid’attir. Bid’atler kişileri sapkınlığa götürür. Hz. Peygamber tarafından kınanan işlerdendir.

İman nedir? “Allah’a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, hayrı ve şerri ile kadere inanmandır.”

İslam nedir? “Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmaksızın O’na ibadet etmen, namazı dosdoğru kılman, zekâtı vermen, Kâbe’yi haccetmen ve Ramazan orucunu tutmandır.”

İhsan nedir? “Allah’ı görüyormuşsun gibi O’na kulluk etmendir; çünkü her ne kadar sen O’nu görmesen de O, seni görmektedir.”

İbadet ve Ahlak İlişkisi

İbadetler kişilerin davranışlarını düzelter, düzeltmesi ümit edilen davranışlardır. Eksik yapıldığında her ne kadar sorumluluk ortadan kalkarsa da kişi ibadetinin faydasını tam olarak göremez. İbadetinden lezzet alamaz. İbadetten lezzet almanın yolu onu samimiyet ve ihlasla yapmaktır.

Dua ibadetin özüdür. Kişi içten gelerek, samimi bir şekilde dua ederse Allah onun duasını kabul eder. İnsan duasının kabul edilmediğini düşünmemelidir. İnsan için hayırlı olmayan bir duayı Allah kabul etmeyebilir.

İnsan kendinden zengini, kendinden sağlıklıyı görüp ben neden zengin değilim, Allah benim duamı neden kabul etmiyor diye isyan etmemelidir. İnsan sahip oldukları için Allah’a **şükretmeli**, sahip olmadıkları için **çalışmalı ve dua etmelidir**. Kişinin **şükretmesi, sabırlı ve kararlı olması** da ibadettir.

Kişi bir hata yaptığında **tevbe** etmelidir. **Tevbe de bir ibadettir.** İnsan hata edip hatasından dönerse Allah'ın rahmetine nail olur.

İbadetler **sürekli** olmalıdır. Az da olsa sürekli yapılan ibadet makbul ibadetlerdendir. Haftada bir kılınan Cuma namazı ibadet olarak yeterli değildir. Müslüman beş vakit namaz ile de mükelleftir.

Haramlardan ve mekruhlardan kaçınmak da ibadettir. Kişi bunlardan kaçınarak daha iyi bir insan olur. İradesine sahip çıkar.

Cemaatle namaz, hac ve kurban gibi ibadetler Müslümanları birbirlerine yakınlaştırır. Sorunlarını konuşarak çözmelerine zemin hazırlar.

Hacc bütün Müslümanlar için bir sosyalleşme aracıdır. Dünyanın her tarafından her milletten ve her ırktan Mekke'de Kabe etrafında bir araya gelen Müslümanlar birbirlerini tanırlar, tanışır.

Ramazan ayı Müslümanların birbirleriyle bağını güçlendirir. Oruç diğerine karşı anlayışlı olmayı sağlar.

Malcolm X kimdir?

1925 yılında ABD Nebraska'da doğmuş siyahi bir ailenin çocuğudur. ABD'deki ırk ayrımcılığına ailece maruz kalmışlardır. 1946'da hapiste iken kitap okumaya başlamış ve Müslüman olduğunu ilan etmiş, içine girdiği Nation of İslam teşkilatının en etkili hatibi olmuş, 1963 yılında siyah ırkçılığı yapan bu teşkilattan ayrılarak haccetmiş ve ırk ayrımcılığına karşı İslam'ın dünyaya çare sunduğunu ilan etmiştir. Biyografisi Alex Haley tarafından yazılmış ve Türkçe'ye çevrilmiştir.

Bakara 177. Ayet

“Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz iyilik değildir. Asıl iyilik kişinin **Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaba ve peygamberlere iman etmesi; sevdiği maldan yakınlarla, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, yardım isteyenlere ve özgürlüğünü kaybetmiş olan kölelere harcaması; namazı kılıp zekâtı vermesidir.** Böyleleri **anlaşma yaptıklarında sözlerini tutarlar; darlıkta, hastalıkta ve savaş zamanında sabrederler.** İşte doğru olanlar bunlardır ve işte takva sahipleri bunlardır.” (Bakara suresi, 177. ayet.)

Yukarıdaki ayette

- a- İman olarak emredilenleri
- b- İbadet olarak emredilenleri
- c- Ahlak olarak emredilenleri ayrı ayrı yazınız.